

Undervisningsbeskrivelse

Stamoplysninger til brug ved prøver til gymnasiale uddannelser

Termin	December 2025
Institution	Herning HF og VUC
Uddannelse	Hf
Fag og niveau	KS: Historie B, Samfundsfag C, Religion C
Lærer(e)	Karen Johnsen, Tina Bækgaard Sahl Lystbæk, Birgitte Eriksen
Hold	24A

Oversigt over gennemførte undervisningsforløb

Titel 1a	Historie: Enevældens samfund
Titel 1b	Samfundsfag: Socialisering, social arv – og social ulighed?
Titel 1c	Religion: Klar - parat - religion
Titel 2a	Historie: Demokratiets udvikling
Titel 2b	Samfundsfag: Politik i en grøn omstilling
Titel 2c	Religion: Islam – et kulturmøde
Titel 3a	Historie: Ideologiernes kamp
Titel 3c	Religion: Satanisme – en religion eller en samfundskritik
Titel 4	Israel-Palæstina-konflikten (fællesfagligt forløb)
Titel 5	Velfærdsstaten (fællesfagligt forløb)

Beskrivelse af det enkelte undervisningsforløb (1 skema for hvert forløb)

Titel 1a	Historie: Enevældens samfund
Indhold	Petersen, Rasmus Kjærgaard og Jakob Buhl Jensen, <i>Danmark i Europa – Grundbog til Danmarks historie</i>, Systime ibog https://danmarkieuropa.systime.dk/?id=1 -Fra nederlag til enevælde (p. 195) -Hvorfor indførte man enevælden? (p. 196) -Enevælden som styreform (p. 197) -En ny magtfordeling i samfundet (p. 198) -Enevældens favoritter (p.199) -Stavnsbånd og Landboreformer (p. 201) -Den blomstrende periode 1750-1807 (p. 202) -Oplysning og enevælde (p. 203) -Oplysning i Danmark (p. 204) Pape, Carsten, <i>Enevældens København - Historie og byvandring</i>, Systime ibog https://kbh.systime.dk/?id=1 -En politisk revolution (p. C259) -Monarken i centrum (p. 175) -Politisk propaganda: Pragtens sprog (p. 177) -Enevælden og residensslottet (p. 201) -Barokkens virkemidler (p. 178) Iversen, Kristian og Pedersen, Ulla Nedergaard, <i>Danmarkshistorie mellem erindring og glemsel</i>, Systime ibog https://danmarkshistorie.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=1 -Hvorfor kolonisering? (p. 336) -Imperialisme (p. 187) -Transatlantiske handelsruter (p. 188) -Glemsel og grundfortælling (p. 139) -'Den uskyldige kolonialisme' (p. 195) -Erindringssteder og erindringspolitik (p. C436) -Dansk angerpolitik - eller mangel på samme? (p. 198) -Undskyldning for hvad? (p. 197) -Transfer Day 2017 (p. 196) Halberg, Rikke Lie og Coley, Bertha Rex, <i>Dansk Vestindien – fra dansk koloni til amerikansk territorium</i>, Systime ibog https://danskvestindien.ibog.frydenlund.dk/?id=1 -Livet på en sukkerplantage (p. 161) -Modstand og oprør (p. 136) -Slaveoprøret på St. Jan, 1733 (167) -Lov og ret (p. 168) -Peter von Scholten (p. 177) -Oprøret i juli 1848 (p. 178)

	-General Buddhoe (p. 179) <u>Supplerende materiale:</u> Om stændersamfundet: https://kortlink.dk/2qpth Om kroning, salving og kongeudråbelse: https://kortlink.dk/2srzh DR's dokumentar: Historien om Danmark, Episode 7; Enevælde og oplysningstid. (første 10 min). https://www.dr.dk/studie/historie/tv-serien-historien-om-danmark Kilde: Oprøret på St. Jan i 1733 set fra et nutidigt US Virgin Islands' perspektiv (1983) https://kortlink.dk//2srzw Artikel: Jungwirth, Martha, <i>Buste af frederik v smidt i havnen. Kunstværk eller bær-værk?</i> August 2025 https://kortlink.dk/2ss2e Klip: Det kgl. Danske kunstakademis grundlægger smidt i havnen https://kortlink.dk/2ss2f Videokunst: Jeanette Ehlers, <i>Black Magic At The White House</i>, 2009 https://www.jeannetteehlers.dk/m4v/video3.htm Artikel: Lykke-Poulsen, Anne-Sophie: <i>Ugens kunstner: Jeanette Ehlers</i>, 2019 https://artmatter.dk/journal/ugens-kunstner-jeanette-ehlers/ Billeder fra proklamationen af tronskiftet 24. januar 2024
Omfang	14 moduler á 90 min
Særlige fokuspunkter	Dansk historie og identitet Styreformer i historisk og nutidigt perspektiv Globalisering og kulturmøder i historisk og nutidigt perspektiv Natur, teknologi og produktions betydninger for mennesker i historisk og nutidigt perspektiv Kildekritik og historiefaglige metoder Aktør/struktur-forklaringer Erindringskultur og erindringssteder Glemsel og grundfortællinger
Væsentligste arbejdsformer	Klasseundervisning /skriftligt arbejde / pararbejde / klassedialoger / individuel fordybelse mv.

Titel 1b	Samfundsfag Socialisering, social arv – og social ulighed?
Indhold	Beyer, Frederiksen & Kureer: <i>Samfundsfag C</i>, Systime ibog: - Socialisering og identitetsdannelse: https://samfundsfag-c.systime.dk/?id=1306 - Typer af socialisering: https://samfundsfag-c.systime.dk/?id=1305 Engsted & Andersen: <i>Sygt sund</i>, Forlaget Columbus ibog: - Sociale markører: https://sygtsund.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=206 Brøndum & Hansen: <i>Luk samfundet op</i>, Forlaget Columbus ibog: - Anthony Giddens: https://lso.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=365 - Adskillelse af tid og rum: https://lso.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=418 - Udlejring af sociale relationer: https://lso.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=417 - Den øgede refleksivitet: https://lso.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=416 ”Sådan skaber vi mønsterbrydere - allerede i børnehaven”, videnskab.dk 3. maj 2017 ”Forældresamarbejdet er designet til overskudsforældre”, folkeskolen.dk 29. august 2019 ”Debatindlæg: Mænd i Aalborg Øst lever 18 år kortere end kvinder i Hasseris. Det er helt uacceptabelt”, Information 2. marts 2022 ”Sundhedsminister om stigende ulighed: Vi har gjort for lidt, og vi skal gøre noget mere drastisk”, dr.dk 20. marts 2024 ”Danmarks yngste dragqueen”, dr.dk 12. december 2021 Statistik: - https://sociologiskesteder.systime.dk/?id=198 - https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=46771 - www.dr.dk/documents/2024/01/24 - https://www.ae.dk/analyse/2019-11-dine-foraeldres-socialklasse-har-stor-betydning-for-din-uddannelse - https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/borgere/befolkning/middellevetid - https://www.vive.dk/media/pure/4008/398222 DR Dokumentar: ”Én vej – to verdner”, afsnit 1 (2016) DR Dokumentar: ”Barndom på bistannd”, afsnit 1 (2016) DR Dokumentar: ”En syg forskel”, afsnit 1 (2016)
Omfang	10 moduler á 90 min. varighed
Særlige fokus-punkter	Fokuspunkter: - Socialisering; primær, sekundær og dobbeltsocialisering samt tertiær socialisering - Sommerfuglemodellen - Sociale medier og medieforbrug - Negativ og positiv social arv og mønsterbrydere - Identitetsdannelse og identitetsniveauer - Bourdieu: Økonomisk, kulturel og social kapital samt habitus, felt og symbolsk vold - Social ulighed og ulighed i sundhed

	- Giddens og det senmoderne samfund; herunder øget refleksivitet, individualisering, adskillelse af tid og rum, udlejring af sociale relationer - Muligheder og udfordringer i det senmoderne - Ligestilling og identitet
Væsentligste arbejdsformer	Klasseundervisning / skriftligt arbejde / pararbejde / klassedialoger / individuel fordybelse mv.

Titel 1c	Introduktion: Klar-parat-religion
Indhold	Introduktion til religion: Michael Rothstein: ANALYSE Der findes ikke religioner, kun religiøse mennesker, dr.dk, 16.08.2016 Bl.a. <i>Grundbog til religion C</i>: - Guds tilbagekomst i det senmoderne samfund - Guds død? - Danskernes religiøsitet i tal - Fakta om religion i det senmoderne samfund - Ninian Smarts model - Hvordan undersøger man religion? - Linda blev buddhist efter et møde med Dalai Lama <u>Supplerende materiale:</u> - Mikael Rothstein: Mangfoldighed
Omfang	Ca. 6 moduler af 90 minutters omfang
Særlige fokuspunkter	- Religionsdefinition Centrale religionsfaglige begreber: Sekularisering, afsekularisering, genfortryllelse, refleksivitet, individualisering, selvscenesættelse, eklektisk, medialisering, fundamentalister/fundamentalisme, den religiøse aktør, pluralisme, ikke-institutionaliseret religion, polarisering, maksimalisme/minimalisme
Væsentligste arbejdsformer	Klasseundervisning / skriftligt arbejde / pararbejde / klassesialoger / individuel fordybelse mv.

Titel 2a	Historie: Demokratiets udvikling
Indhold	Busk, Katrine Charlotte, <i>Danmark i 1800-tallet</i>, Systime ibog https://danmarkiattenhundredetallet.systime.dk/?id=1 -Ydre pres på enevælden (p. 238) -Stænderforsamlingerne (p. 239) -De nationalliberale (p. 240) -Bondevennernes selskab (p. 241) -Den danske revolution (p. 242) -Grundloven 1849 (p. 243) -Stemmeret og valgbarhed (p. 244) -Grundlovsændringerne i 1866 og 1915 (p. 245) -Nutidens grundlov, 1953 (p. 246) -Partierne (p. 252) -Venstres kamp for parlamentarisme (p. 257) -Forfatningskamp (p. 258) -Provisorietiden (p. 259) -Systemskiftet i 1901 (p. 260) -Kildekritisk analyse (p. 165) Jensen, Poul Steiner, Olsen, Knud Ryg, Søndberg, Olaf og Frederiksen, Peter, <i>Grundbog til danmarkshistorien</i>, Systime ibog https://grundbogtildanmarkshistorien.systime.dk/?id=1 -Antidemokratiske tendenser (p. 173) -Samarbejdspolitikken 1940-1943 (p. 176) Bryld, Carl-Johan, <i>Verden før 1914 – i dansk perspektiv</i>, Systime ibog https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=1 -Det antikke Grækenland og eftertiden (p. 334) -Athens demokrati – Spartas aristokrati (p. 341) <u>Supplerende materiale:</u> DR's dokumentar: Historien om Danmark, Episode 8; Grundloven folket og magten. https://www.dr.dk/studie/historie/tv-serien-historien-om-danmark Klip. Påskekrisen 1920 https://www.dr.dk/studie/historie/paaskekrisen-i-1920 Branner, Hans, <i>Demokrati i krise</i>, Systime ibog https://demokratiikrise.systime.dk/?id=1&L=10 (individuel undersøgelse af selvvalgte kapitler/sider) Maleri: Mie Mørkeberg, "Samtalen 1918-2024", 2024 Kunsten i samtaleværrelset https://www.ft.dk/da/aktuelt/tema/samtalevaerelset_2022

	Kilde: Perikles' tale om demokrati ÷431 til ÷430 https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=341#c760 Kilde: Kritik af demokratiet fra omkring ÷430 https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=341#c761 Kilde: Orla Lehmann i en tale på Falster (30. januar) argumenteret for, at også bønderne var bedst tjent med en demokratisk forfatning. https://voresdanmarkshistorie.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=195#c512
Omfang	14 moduler á 90 min
Særlige fokuspunkter	Kildekritisk analyse Nedslag i verdens og Europas historie fra antikken til i dag, herunder forskellige typer af årsagssammenhænge og periodiseringsprincipper. Natur, teknologi og produktions betydninger for mennesker i historisk og nutidigt perspektiv. Styreformer i historisk og nutidigt perspektiv.
Væsentligste arbejdsformer	Klasseundervisning / skriftligt arbejde / pararbejde / klassedialoger / individuel fordybelse mv.

Titel 2b	Samfundsfag Politik i en grøn omstilling
Indhold	Blinkenberg & Breindahl: <i>Samfundsfag til hf</i>, Systime ibog: - Den politiske liberalisme: https://samfundsfagtilhf.systime.dk/?id=203 - Økonomisk liberalisme: https://samfundsfagtilhf.systime.dk/?id=204 - Nye Borgerlige: https://samfundsfag-c.systime.dk/?id=1265 - Danmarksdemokraterne: https://samfundsfag-c.systime.dk/?id=1508 - Moderaterne: https://samfundsfag-c.systime.dk/?id=1507 - Medianvælgerteorien: https://samfundsfagtilhf.systime.dk/?id=269 Rasmussen: <i>Politikkens kernestof</i>, Forlaget Columbus ibog: - Vælgeradfærd: https://politikkenskernestof.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=173 - Molins model: https://politikkenskernestof.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=208#c446 - Fordelingspolitik: https://politikkenskernestof.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=179 - Værdipolitik: https://politikkenskernestof.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=178 ”Historien om Venstre”: https://www.dr.dk/nyheder/webfeature/venstre ”Med hoppeborg og hotdogs blev kampen mod en CO2-afgift på landbruget skudt i gang”, dr.dk 6. april 2024 ”Messerschmidt om exit fra klimaaftale: Vi vil ikke være med til afgift på afgift”, dr.dk 25. juni 2024 ”Regeringen lander aftale om flyafgift med SF og Enhedslisten – nu bliver det 100 kroner dyrere for en flybillet”, dr.dk 15. december 2023 ”Mette Frederiksen: Jeg har skiftet mening. Det grønne er ikke længere sekundært”, Politiken 13. februar 2022 Partivideoer: https://lso.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=490 Statistik: - https://samfundsstatistik.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=288 - https://samfundsstatistik.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=206&L=10 ”Partier i brand – Venstre”. DR 12. september 2022 ”Mød statsministeren”, DR november 2024
Omfang	12 moduler a 90 min.
Særlige fokus-punkter	Fordelings – og værdipolitisk skala. Fordeling af partier og ideologier efter venstre-højre-skalaen. De store ideologier: Liberalisme, konservatisme og socialisme De danske partier i Folketinget: Venstre, Konservativt Folkeparti, Dansk Folkeparti, Nye Borgerlige, Liberal Alliance, Danmarksdemokraterne, Moderaterne, Radikale Venstre, Socialdemokratiet, SF, Enhedslisten. Partiernes holdning til klimaafgifter; bl.a. Co2-afgifter på landbruget, afgifter på flyrejser samt afgifter på oksekød Den grønne trepart og trepartsaftalen 2025

	Kernevælger og vælgerprofiler Vælgeradfærd; classvoters, kernevælgere, marginalvælgere, issue voting. Medianvælgerteorien Pariadfærd; Molins model Fordeling- og værdipolitik
Væsentligste arbejdsformer	Klasseundervisning/pararbejde/skriftligt arbejde / individuel fordybelse

Titel 2c	Islam et kulturmøde:
Indhold	- Fakta om islam - Islams historiske udvikling - "Fortælling om Muhammeds åbenbaringer" - Religiøs praksis i islam - Obligatoriske ritualer - Ramadan i København Isam B - Hvad tror muslimerne på? - Overgangsritualer - Hajj - pilgrimsrejsen til Mekka, BBC. 60 min - Andre ritualer - Hellige steder - Moskeen - Det islamiske samfundssyn - Religionen i spil: Muslimer i Danmark - Jan Hjärpe: Indhold, funktion og engagement - Rambos konversionsteori - Min bror er islamist - Go'aften Danmark, TV2, 2019 - Fatih Alev i debat med Sherin Khankan - Protester i Iran spreder sig: Kvinder smider tørklædet og brænder det på åben gade Supplerende materiale: - 5 Skarpe om Islam - How islam began - Shia // Sunni - Everything you need to know about Ramadan - Massoud Fourouzandeh: Koranen - Dommedag: Paradis eller Helvede? - Qiblafinder - Mehmet Öztoprak: Rundtur i moskee - www.islamsvar.dk - Sharia-zone i Tingbjerg
Omfang	Ca. 12 moduler af 90 minutters omfang
Særlige fokuspunkter	- Profeten Muhammed - Mekka på profetens tid - Bogens folk - Sunni- og shiaislam - De seks trosartikler - De fem søjler – særligt hadj og ramadanen - Deltagelse i den demokratiske proces - Hjärpes idealtyper: Modernister, traditionalister, fundamentalister og sekularister - De fire kilder til Sharia - Rambos konversionsteori - Kvindelige imamer og tørklædedebatten

Væsentligste arbejdsformer	Klasseundervisning/pararbejde/skriftligt arbejde / individuel fordybelse

Titel 3a	Historie: Ideologiernes kamp
Indhold	Frederiksen, Peter, <i>Ideologiernes kamp – kampen om det gode samfund</i>, Systime ibog https://ideologi.systime.dk/?id=1 -Liberalismen (p. 142) -Socialismen (p. 143) -Fascismen (p. 147) -Ideologiernes modning (p. 148) Bryld, Carl-Johan, <i>Verden efter 1914 – i dansk perspektiv</i>, Systime ibog https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=1 -Freden: idéer og virkelighed (p.542) -Ikke forhandlinger, men et diktat (p. 557) -Europas nye grænser (p. C3039) -Tyskland: Weimarrepublikkens svaghed (p. 585) -Inflationen 1923 (p. 600) -Verdenskrisen 1929 rammer Tyskland (p. 601) -Antisemitismen (p. 606) -Hitlers vej til magten (p. 586) -Vejen mod holocaust (p. 589) Sørensen, Jakob og Olesen, Niels Wium, <i>Anden verdenskrig</i>, Systime ibog https://andenverdenskrig.systime.dk/?id=1 -Nazismen (p. 180) -Nazismens ideologi og tilhængerskare (p. 605) -Hitlers diktatur (p. 181) -Holocaust i tal (p. C434) Iversen, Kristian, <i>Derfor historie, teori og metode i brug</i>, Systime ibog https://derforhistorie.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=1 Demokratiet - truet fra venstre og højre (1919-1923) (p. 143) <u>Supplerende materiale</u> Klip: Verdenskrigene hænger sammen Klip: Dolkestødslegenden Klip: Den tabte generation https://www.dr.dk/skole/historie/udskoling/europa-blev-stille Uddrag af dokumentar: Sydens byer (3) Berlin, fra cfu Kilde: Karikaturtegning: Opfattelsen af Versaillestraktaten Kilde: Foto af børn der stabler pengesedler i Tyskland 1932 Kilde: plakat 1935: Ein volk hilfst sich selbst

	Kilde: nazistisk udstillingsplakat, Den evige jøde, 1937 Kilde: Uddrag fra NSDAP program Kilde: Historieundervisning i det 3. rige Kilde: Golo Mann om rigsdagsbranden Kilde: Timothy Snyder, Hvad kan vi lære. Er demokratiet i fare? 2019 https://derforhistorie.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=195#c1058 Individuel undersøgelse af folkedrab: forskellige temaer og artikler om folkedrab fra: https://folkedrab.dk/hvad-er-folkedrab Fx: “Hvordan opstår folkedrab” og “Kan folkedrap forebygges?”
Omfang	13 moduler á 90 min
Særlige fokuspunkter	Ideologiernes kamp i det 20. Årh. Holocaust og andre folkedrab Kildekritisk metode
Væsentligste arbejdsformer	Klasseundervisning/pararbejde/skriftligt arbejde / individuel fordybelse

Titel 3c	Satanisme – en religion eller et modfænomen
Indhold	5 skarpe om Satan DRkultur, 2015 Religion på kryds og tværs, Columbus, 2021 (kap 8 i udvalg; s. 139-145, 150 - 162, 166-178) Satan bliver til: - Mosebog kap 3: Syndefaldet og uddrivelsen af Edens have - Krønikebog kap. 21: Folketællingen og pesten - Krønikebog kap. 21:Folketællingen og pesten - Jobs Bog kap. 1,6-12 - Matth., kap 4,1-11: Jesu fristelse i ørkenen - Lukas kap 10,1-20: Udsendelsen af de tooghalvfjerds - Korinth. Kap. 4,1-6: Skatten i lerkar - Johannesbrev kap. 2,18-29: Antikrist - Johannes Åbenbaring kap. 20,7-10: Den endelige sejr i krigen mod Djævelen Supplerende materiale: - Satans kirke, DR2, 2016.
Omfang	8 moduler af 90 minutters omfang
Særlige fokus-punkter	Teistisk og ateistisk satanisme Reaktiv satanisme, rationel satanisme og esoterisk satanisme Samspillet mellem populærkultur og satanisme Satanisme som personlig branding Lucifers Tempel og LaVeys satanisme
Væsentligste arbejdsformer	Klasseundervisning/pararbejde/skriftligt arbejde / individuel fordybelse

Titel 4	Israel-Palæstina-konflikten
Indhold	<u>Historie</u> Mortensen, Henrik Wiwe, <i>Israel – En stat i Mellemøsten</i>, Systime ibog https://israel.systime.dk/?id=1 <u>Introduktion</u> - religion og politik i Mellemøsten (ca. 2000 f.Kr. - 1900 e-Kr.) (p. 132) -Palæstina (p. 250) -Det zionistiske projekt (p. 251) -Zionisme (p. 253) <u>Første verdenskrig</u> – britisk dobbeltspil i Mellemøsten (1914–1918) (p. 133) -Første verdenskrig og Storbritanniens dobbeltspil (p. 149) -Balfour-erklæringen og krigens afslutning (p. 150) -Versailles-traktaten og mandatforordningen (p. 151) -Etablering af Palæstina-mandatet (p. 152) <u>Mandatperioden</u> – kampen om Palæstina (1922–1939) (p. 134) -Opbygningen af et jødisk samfund i Palæstina (p. 161) -Sammenstød mellem palæstinensere og jøder (p. 157) -Palæstinenserne begynder at organisere sig (p. 158) -Peel-kommissionen: briternes forsøg på mægling (p. 159) <u>Anden verdenskrig</u> og Israels oprettelse – en jødisk stat i Mellemøsten (1939–1948) (p.135) -Palæstina og de nye supermagter (p. 164) -Illegal jødisk indvandring (p. 165) -Borgerkrig i Palæstina (p. 166) -FNs delingsplan, 1947 (p. 167) -Israels oprettelse og Palæstinakrigen – 1948-49 (p.168) <u>Seksdageskrigen</u> – et vendepunkt i konflikten (1964–1970) (p. 138) -Optakt til Seksdageskrigen (p. 184) -Krig i seks dage i juni 1967 (p. 185) -Araberne vil ikke forhandle (p. 186) -Organiseret palæstinensisk modstand (p. 187) <u>Fredsproces</u> i Mellemøsten – alt at vinde (ca. 1991-1995) (p. 143) -Oslo-aftalen, 1993 (p. 225) -Fredsmagerne Rabin, Peres og Arafat (p. 226) -Modstand mod fredsprocessen vokser – i begge lejre (p. 227) -Rabin dræbes under fredsdemonstration (p. 228) <u>Fredsprocessen strander</u> – Benjamin Netanyahu til magten (ca. 1995–2005) (p. 144) En sikkerhedsmur mellem Israel og Vestbredden (p. 237) Hvor bevæger Palæstinakonflikten sig hen - tre gammelkendte udfordringer (p. C564) <u>Supplerende materiale</u> Kilde: Albert Einsteins syn på jødernes situation og oprettelsen af en stat, 1938 https://israel.systime.dk/?id=262 Kilde: Israels uafhængighedserklæring, 14. maj 1948 https://israel.systime.dk/?id=264

Kilde: Den Arabiske Ligas erklæring, 15. maj 1948

<https://israel.systime.dk/?id=265>

Kilde: Stabschef Yitzhak Rabin om Seksdagskrigen, 28. juni 1967

<https://israel.systime.dk/?id=273>

Samfundsfag

Brøndum & Hansen: *Luk samfundet op*, Forlaget Columbus ibog:

- Demokrati: <https://lso.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=391>

”Netanyahus regering vil udvide bosættelser”, Politiken 12. februar 2023

”Hvem er Benjamin Netanyahu”, dr 9. maj 2024:

https://www.dr.dk/drtv/se/p3-essensen-hvem-er-benjamin-netanyahu_454533

”Det ved vi om krigen mellem Israel og Hamas”, dr.dk 8. oktober 2023

”Ét år siden Hamas angreb Israel - sådan er krigen forløbet”, dr.dk 7. oktober 2024

”Ny rapport: Hamas »satte huse i brand, hvor mennesker blev brændt og kvalt», Politiken 17. juli 2024

”Protester fortsætter mod Hamas i Gaza: 'Vi er færdige med jer'”, dr.dk 27. marts 2025

”Derfor er palæstinenserne demokratiske øvelse aflyst”, Kristeligt Dagblad 2. maj 2021

”To måneders vakkelvorn våbenhvile i Gaza er endegyldigt brudt. Hvad nu?”, dr.dk 18. marts 2025

Explainer: ”Forstå konflikten mellem Israel og Palæstina”:

<https://www.dr.dk/skole/samfundsfag/udskoling/p3-essensen-explainer-for-staa-konflikten-mellem-israel-og-palaestina#!/>

Explainer: ”Hvem er Hamas?” <https://www.dr.dk/skole/samfundsfag/udskoling/explainer-hvem-er-hamas#!/>

DR Horisont: ”Børnene bag muren” 14. november 2023:

https://www.dr.dk/drtv/se/horisont-boernene-bag-muren_419968

DR Horisont: ”Massakren på musikfestivalen” 27. februar 2024 (de første 20 min): https://www.dr.dk/drtv/se/horisont-massakren-paa-musikfestivalen_440239

21 Søndag: Våbenhvile, 19. januar 2025: https://www.dr.dk/drtv/se/21-soen-dag-vaabenhvile-de-store-taler-ondskabens-ansigt_501108

Religion:

- [Fem skarpe om jødedommen](#)
- [Fakta om jødedom](#)
- [Jødedommens historiske udvikling](#)
- Omskærelsen. 1. Mosebog kap. 17,1-27
- Abrams udvandring til Kana'an 1. Mosebog, kap 12, v. 1-9
- 1.Kongebog kap 6, Salomos tempel
- Anden Mosebog 20,8-11 og 35,13

	- Religiøs praksis i jødedommen - Sabbat - Det jødiske Menneskesyn - Messias: Esajas' bog kap 11 og Jeramias' bog kap 23 - 2. Mosebog kap 20, v. 1-21 De ti bud - 2. Mosebog kap 3, v. 1-14 - Højtiden Pesach - The Passover Seder: What to Expect - Den jødiske påske handler om erindring - Jødiske retninger i nutiden - Parente og Casas - <i>Et ud af fire børn i Israel er i dag ultraortodoks</i>, Zetland, 18.05.2024 - <i>Hamas taler om jihad, og Netanyahu citerer Mosebøgerne: Hvilken rolle spiller religion i mellemøstkonflikten?</i>, Kristeligt Dagblad, 05.11.23 - Supplerende materiale - Povl Götke: Sport, religion og ritualer - Jørgen Podemann Sørensen's ritualteori - Tempelbjerget, DR K, 1. marts 2017; http://hval.dk/mitCFU/mm/player/?copydan=321703012255 - (00.00-05.00 + 45.00-54.00) - Historien om Tempelbjerget: https://www.religion.dk/viden/historien-om-tempelbjerget - De ti vigtigste ting at vide om den hellige by Jerusalem, Kristeligt Dagblad den 10.01.23 - Explainer: Hvem er Hamas? Fælles: "No Other Land", Abraham, Adra, Ballan (2024). Herning Biograf
Omfang	ca. ¼ af den samlede undervisningstid i fagene
Særlige fokus-punkter	Historie Kulturmøder i historisk og nutidigt perspektiv Årsagssammenhænge Verdenshistoriske nedslag Samfunds-fag Vestbredden, Gaza og Israel. Konfliktens vigtige aktører: PLO, Fatah, Hamas, IDF, Netanyahu, Likud Bosættelser Politiske systemer: - Repræsentativt demokrati - Israel: Regering, premierminister, parlament (Knesset); herunder perspektiver til dansk demokrati - Palæstina: Palæstinensiske områder og palæstinensisk selvstyre To-statsløsning FN; FN's opbygning og underorganisationernes rolle i konflikten

	Det internationale samfund; herunder NGO'ers rolle i konflikten og USA's rolle (politisk og økonomisk magt) Deltagelsesmuligheder; herunder traditionel politisk deltagelse og anden politisk deltagelse Rettigheder og pligter i demokratiske samfund Deltagelsesmuligheder og rettigheder/pligter i Israel vs. Palæstina Terrorisme; herunder fire former for terrorisme: statsterrorisme, religiøs terrorisme, politisk terrorisme og national terrorisme <u>Religion</u> Jødedømmens formative periode, Abraham – stamfader, Moses – de ti bud, menneskesyn, religiøs praksis, sabbat, myte og ritual, Jerusalem og tempelbjergets betydning, den jødiske påske, messiasforestillinger, jødiske retninger i nutiden: (ultra-) ortodokse -, konservative - og reform jøder; zionismen og Hamas
Væsentligste arbejdsformer	Klasseundervisning/pararbejde/skriftligt arbejde / individuel fordybelse FÆLLESFAGLIGT SYNOPSISPROJEKT

Titel 5	Velfærdsstaten
Indhold	Historie Lars Andersen, <i>Historieportalen – fra Romerriget til vor tid</i>, ibog, systime https://historieportalen.systime.dk/?id=1732 -Velfærdsstatens rødder (p1733) -Efterkrigstidens sociale velfærdsstat (p1735) -Velfærdsstatens krise (p1737) -Nyorientering og reformer af velfærdsstaten (p1739) -Konkurrencestaten som den moderne velfærdsstat (p1741) Iversen, Kristian og Pedersen, Ulla Nedergaard, <i>Danmarkshistorie mellem erindring og glemsel</i>, Columbus ibog https://danmarkshistorie.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=1 -Overblik: 1800-tallets slutning - ideologisk opbrudstid (p151) -1891 - en minimumsydelse til værdigt trængende (p297) -1892 - forsikring til de værdigt trængende (p296) -Den lille og den store socialreform (p295) -Kanslergadeforliget (p294) -Socialreformens indhold (p293) -Den sociale ingeniørkunst (p292) -Grundfortællingen om velfærdsstaten (279) -Politisk-ideologiske grundfortællinger om velfærdsstaten (p277) -Den socialdemokratiske grundfortælling (p276) -Den borgerligt-liberale grundfortælling (p275) -Den nationalkonservative grundfortælling (p274) -Erindringspolitiske kampe om velfærdsstaten (p273) Jonas Wolter, <i>Danmarkshistoriske grundbog</i>, Det ny forlag, 1. udg., 1. oplag, 2015, s. 207-215 Supplerende materiale Dokumentar: Der skal ydes før der kan nydes (1849-1880) https://www.dr.dk/drtv/episode/ludere-lommetyve-og-lirekassemaend-der-skal-ydes-foer-der-kan-nydes-1849-1880-71472 Dokumentar: Historien om Danmark, Episode 9: Det svære demokrati. min. 38-46, www.dr.dk/drtv Dokumentar: Historien om Danmark, Episode 10: Velfærd og kold krig fra min.32.40 www.dr.dk/drtv Dokumentar: Velfærd fra vugge til grav (5) 29 min. http://kortlink.dk/tvmd Klip: Schlüter-regeringerne 1982-1993 - velfærdsstatens redning eller undergang? - danmarkshistorien.dk

Sang: Magt, Arnes tur, <https://www.youtube.com/watch?v=z2Wen6GQag0>

Kilde: Satiretegning: Lars Andersen mfl., Fokus 3, Gyldendal, 2010 s. 59

Kilde: Jakob Knudsen: Det offentlige fattigvæsen præmierer æreløsheden (1908)
<https://historieportalen.systime.dk/?id=1745>

Kilde: Vejen frem mod nye velfærdspolitiske mål (1961) Geert A. Nielsen, Danmark får strøm på, Åløkke 2006, s. 185

Samfundsfag

Brøndum & Hansen: *Luk samfundet op*, Forlaget Columbus ibog:

- Velstand og velfærd: <https://lso.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=415>
- Tre velfærdsmodeller: <https://lso.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=441>
- Velfærdsstatens interne udfordringer: <https://lso.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=412>
- Den demografiske udfordring og nye familiemønstre: <https://lso.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=462>
- Udfordringer med borgernes forventninger og stigende ulighed: <https://lso.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=461>
- Løsninger: <https://lso.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=410>

Blinkenberg & Breindahl: *Samfundsfag til hf*, Systime ibog:

- Den residuale model: <https://samfundsfagtilhf.systime.dk/?id=300>
- Den universelle model: <https://samfundsfagtilhf.systime.dk/?id=301>
- Den selektive model: <https://samfundsfagtilhf.systime.dk/?id=302>

Sørensen, Jacob: *Økonomiens kernestof*, Forlaget Columbus ibog:

- Det økonomiske kredsløb: <https://xn--konomienskernestof-f4b.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=145>

Isaksen & Nielsen: *Basal økonomi*, Forlaget Columbus ibog:

- Konjunkturer: <https://xn--basalkonomi-kgb.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=181>

”Gerda og hendes afdøde mand blev mødt »fantastisk positivt« af velfærdsstaten, da de fik brug for hjælp”, Berlingske 6. september 2018

”Sagen om Kongsgården er eksempel på, hvorfor velfærdsstaten aldrig bliver god og omsorgsfuld”, Jyllands-Posten 21. juli 2020

”Kommuner er klar til at forlange mere af de pårørende, når vi bliver flere ældre”, dr.dk 24. juli 2024

”Radikale vil hente mange flere udenlandske hænder til ældreplejen”, dr.dk 17. oktober 2022

”Nu rammer Trumps toldhammer – hvad betyder det for danskerne?”, TV2 3. april 2025

”Rekordmange ønsker lavere moms på frugt og grønt”, Politiken 17. oktober 2025

”Det er dybt bekymrende, at staten skubber ansvaret for de ældre tilbage på familierne” (uddrag), Politiken 2. december 2017

Statistik:

- <https://xn--velfrdsstatenunderpres-f6b.ibog.forlagetcolumn-bus.dk/?id=218#c778>
- ”Sort arbejde 2. kv. 2018”, Nyt fra Danmark Statistik 2019
- Ældre Sagen: ”Voksne børn til modtagere af hjemmehjælp”, 2024, figur 2.1 og 4.1

Dokumentar: *Plejhjemmene bag facaden*, TV2 2020

Farvelfærd – Folketinget møder virkeligheden, DR 2015

Religion:

Kernestof:

Fra **Grundbog til religion C** (i-bog), Lene Madsen, Dorte Thelander Motzfeldt, m.fl.:

- o [Fakta om kristendom](#)
- o [Den historiske Jesus -fra Jesus-bevægelse til verdensreligion](#)
- o [Den kristne grundmyte](#)
- o [Den mytiske Kristus - evangeliernes fremstilling af Jesus](#)
- o [De dominerende kristne retninger](#)
- o [En sociologisk undersøgelse af den kristne praksis](#)
- o [Hvad er religionssociologi](#)
- o [Synet på Jesus](#)
- o [Hvad tror kristne på?](#)
- o [Menneskesyn i kristendom](#)
- o [Kristen etik: Hvad er næstekærlighed og hvem er næsten?](#)

Fra **Horisont C** (i-bog), Allah Ahle, Lene Nibuhr Andersen m. fl.:

- o [Overgangritualer](#)
- o [De tre faser i overgangsritualet](#)
- o [Eksempler på overgangsritualer](#)

Øvrige tekster:

- o [Filosoffen Thomas Sobirk Petersen: Hvad er etik?](#)
- o [De Kongelige Tvillinger - Døb fra Holmens Kirke](#)
- o [Døb i Holsted å.](#)
- o [This baptism in Georgia is enough to make your head spin - Orthodox Religion | euronews GB](#)
- o [Sigurd: Derfor er dåben en gave](#) 2013
- o Peter Haisler: *Er min globale næste min næste? Eller kun næsten?* Kristeligt Dagblad, 10. november 2006
- o Søren Krarup: *Næstekærlighed og kristendom* uddrag af bogen *Den kristne tro. Katekismus for voksne*, 1995
- o Henrik Hoffmann-Larsen: *Strid om velfærdens kristne rodnet*, Kristeligt Dagblad, 23.02.07
- o Jørn Henrik Petersen: *Diakonien på vej til genopdagelse* <https://www.fyens-stift.dk/aktuelt/temaer/diakoni/debatindlaeg-joern-henrik-petersen> (02.10.2021)
- o [Inspirationsfilm til LynTaser: Jørn Henrik Petersen: Fattighjælp og velfærdsstat](#)

	○ Kirken kan udbrede modkultur - video i artiklen <i>Diakoni er i gen kommet på dagsordenen</i> ○ Michael Pedersen: ”Har diakonien en rolle i et moderne velfærdssamfund?” (uddrag), Kristeligt Dagblad 28. februar 2011 (synopsistekst) NT-tekster - Matt. Kap 1, v. 1-17 (uddrag) - Matthæus kap. 3, 13-17 - Matt: 22, 34-40: <i>Det største bud i Loven</i> - Matt 5,21-22 og 43-48: fra <i>Bjergprædikenen</i> - Matthæus kap. 28, 16-20 - Matt 25,31-46: <i>Verdensdommen</i> - Markus kap 1, v. 1-11 (uddrag) - Markus kap. 15, v. 34 - Markus kap 10, 13-16 - Luk kap 23, v. 46 - Luk 10,25-37: <i>Lignelse om den barmhjertige samaritaner</i> - Lukas 6, 31-36: <i>Den gyldne regel</i> - Johannes kap 1, v. 1-14 (uddrag) - Joh. Kap. 19, v. 30 - Gal. Kap 5, v. 1-12 - Rom, kap. 5, v. 1-11 - Paulus’ 1. Kor kap. 6 v. 9-11 Supplerende materiale: Den lyserøde Taxi - De 3 lærde 5 skarpe om Jesus Evangelierne -- Jesusbiografier og kollektiv erindring Religionens betydning i Danmark og USA Overblik: Her er de nyeste tal om folkekirkens medlemmer (18.02.2020) Jesus unge soldater, DR (2018) Fakta om religion i det senmoderne samfund Karsten Nissen: Evangelisk-luthersk opfattelse af den kristne levevis Dagligdagen med Gud Folkekirkens nødhjælp: Give en ged til din mor Kirkernes stamtræ
Omfang	ca. ¼ af den samlede undervisningstid i fagene Religion: ca. 14 moduler af 90 minutter
Særlige fokus-punkter	Historie Dansk identitet og historie Forholdet mellem aktør og struktur i et historisk og nutidigt perspektiv Velfærdsstatens udvikling De første socialreformer i 1890’erne Økonomisk krise i 1930’erne Kanslergadeforliget og socialreformen i 1933 Velfærdsstatens opblomstring i 1960’erne 1960’ernes nye samfund: Livsvilkårenes ændring og den nye middelklasse

	Oliekrisen og velfærden under pres i 70'erne og 80'erne Det nye socialdemokrati og de nyliberale -Velfærdsstaten i 90-00'erne Erindringshistorie og grundfortællinger Kildekritisk metode <u>Samfundsfag</u> Hvad er velfærd? Stat, marked og civilsamfund – de tre aktørers betydning i forhold til velfærd De tre velfærdsmodeller: Den universelle (socialdemokratiske), den korporative/selektive (konservative) og den residuale (liberale) Velfærdsstatens interne udfordringer: Øget forsørgerbyrde (demografi), øget individualisering, forventningspres, omkostningspres. Løsningsmuligheder: Nedsæringsstrategi og udvidelsesstrategi. Herunder udlicitering, privatisering, brugerbetaling, reduktion i offentlige tilskud, indkomstbestemte ydelser, empowerment, øget immigration, hurtigere på arbejdsmarkedet, længere tid på arbejdsmarkedet, arbejde mere. Omfordeling Det økonomiske kredsløb Økonomiske mål Økonomiske konjunkturer; herunder lav- og højkonjunktur Finanspolitik; ekspansiv og kontraktiv <u>Religion</u> Kristendommens formative periode Den historiske og mytiske Kristus Kristendommens hovedretninger Hvad tror kristne på? Det kristne menneskesyn Ritualer – herunder dåbsritualet Kristen praksis Kristendommens rolle i henholdsvis Danmark og USA Luther: to-regimentelæren, det almene præstedømme, syn på frelse/nåde Etik - kristen etik 'næsten' – den lokale og/eller globale næsten? Den kollektive samvittighed Diakonien– og dens historiske udvikling
Væsentligste arbejdsformer	Klasseundervisning/pararbejde/skriftligt arbejde / individuel fordybelse FÆLLESFAGLIGT SYNOPSISPROJEKT